

824826

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

BULLETIN ARCHÉOLOGIQUE POLONAIS

ORGAN
PAŃSTWOWEGO GRONA KONSERWATORÓW
ZABYTEKÓW, PRZEDHISTORYCZNYCH.
REDAKTOR

ORGANE DU CORPS
DES CONSERVATEURS D'ÉTAT
DES MONUMENTS PRÉHISTORIQUES
SOUS LA DIRECTION DE

WŁODZIMIERZ ANTONIEWICZ

TOM VI. 1921



WARSZAWA (VARSOVIE)

NAKŁADEM PAŃSTWOWEGO GRONA KONSERWATORÓW ZABYTEKÓW PRZEDHISTORYCZNYCH
PRZY MINISTERSTWIE W. R. i O. P.

SKŁAD GŁÓWNY W „KSIĄŻNICY POLSKIEJ”, NOWY-ŚWIAT 59

SPIS RZECZY. (TABLE DES MATIÈRES).

I. ROZPRAWY. (TRAITÉS).

	Str.
<i>Antoniewicz Włodzimierz.</i> Archeologia przedhistoryczna jako przedmiot nauczania. (Archéologie préhistorique comme objet de l'enseignement)	1
<i>Kozłowski Leon.</i> Stan i zadania badań nad epoką kamienną w Polsce. (L'état et les buts des recherches sur l'âge de la pierre en Pologne)	23
<i>Sawicki Ludwik.</i> O metodzie badań stanowisk otwartych (wydmowych). (Méthode d'exploration des stations et ateliers de buttes de sable)	11

II. MATERJAŁY. (MATÉRIAUX).

<i>Antoniewicz Włodz.</i> Z badań archeologicznych w górnym dorzeczu Dniestru. (Recherches archéologiques dans le haut bassin du Dniestr)	79
<i>Kostrzewski Józef.</i> Skarb złoty z Kaczorów w pow. chodzieskim w Wielkopolsce. (Dépôt d'objets d'or à Kaczory, distr. de Chodzież, Posnanie)	109
<i>Kozłowski Leon.</i> Notatki archeologiczne. (Notes archéologiques)	71
<i>Sawicki Ludwik.</i> Zabytki archeologiczne w okolicy Ostrołęki w ziemi łomżyńskiej. (Monuments archéologiques dans les environs d'Ostrołęka, terre de Łomża)	47
<i>Szmit Zygmunt.</i> Groby z okresu lateńskiego i rzymskiego na cm. „Kozarówka“ w Drohiczynie nad Bugiem. (Sépultures de l'époque de la Tène et romaine au cimetière „Kozarówka“ à Drohiczyn sur le Boug)	60
<i>Żurowski Józef.</i> Wykopaliska przedhistoryczne w krakowskim muzeum etnograficznym. (Antiquités préhistoriques au musée ethnographique de Cracovie)	127

III. DROBNE WIADOMOŚCI. (NOTES DIVERSES).

<i>Hrynciewicz-Talko J.</i> Wiadomości o Zakładzie antropologii i prehistorji Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. (Relations sur l'Institut d'anthropologie et d'archéologie préhistorique à l'Université de Vilna)	121
<i>Kowaliszyn Stefan.</i> W sprawie osady przedhistorycznej i t. zw. „Wałów“, znajdujących się w okol. między wsiami Skibice i Gliniska (w pow. hrubieszowskim). (A propos d'une habitation préhistorique et des remparts protohistoriques entre les villages Skibice et Gliniska, distr. de Hrubieszów)	135
<i>Pietraszewski Józef.</i> Krąg kamienny koło Bydlina w pow. olkuskim. (Cercle en pierre près Bydlin, distr. d'Olkusz)	136
<i>Rutkowski Leon.</i> Bronzowe naramienniki, obręcze i korona, znalezione w Kluczewie w pow. płońskim. (Bracelets, cercles et couronne de bronze, trouvés à Kluczewo, distr. de Płońsk)	132
<i>Sawicki Ludwik.</i> Cmentarzysko późno-lateńskie w Kuznocinie w pow. sochaczewskim, z warszawskiej. (Une nécropole de l'époque de la Tène à Kuznocin, distr. de Sochaczew)	134
Muzeum im. Er. Majewskiego w Warszawie. (Musée d'E. Majewski à Varsovie)	137
Rzadkie wykopalisko bursztynowe. (Une rare trouvaille d'ambre)	137

IV. DYSKUSJE I KORESPONDENCJE. (DISCUSSIONS ET CORRESPONDENCES).

Str.

<i>Kozłowski Leon.</i> Uwagi o inwentaryzacji zabytków przedhistorycznych. (Remarques sur l'inventarisation des monuments préhistoriques)	138
<i>Wawrzeński Marjan.</i> Sprostowanie. (Une rectification)	140
<i>Wawrzeński Marjan.</i> P. L. Sawickiemu odprawa. (Réplique à Mr. Sawicki)	141

V. DZIAŁ URZĘDOWY. (PARTIE OFFICIELLE).

Sprawozdanie z działalności Państwowego Grona Konserwatorów Zabytków Przedhistorycznych w r. 1921. (Compte-rendu des travaux du Corps des Conservateurs d'Etat des Monuments préhistoriques, accomplis en 1921)	142
I. Sprawozdanie z działalności państw. Urzędu konserwatorskiego na okręg warszawski-północny (<i>Roman Jakimowicz</i>)	145
II. Sprawozdanie z działalności państw. Urzędu konserwatorskiego na okręg warszawski-południowy (<i>Stefan Krukowski</i>)	156
III. Sprawozdanie z działalności państw. Urzędu konserwatorskiego na b. dzielnicę pruską (<i>Zygmunt Zakrzewski</i>)	167
IV. Sprawozdanie z działalności państw. Urzędu konserwatorskiego na okręg krakowski (<i>Józef Żurowski</i>)	169
V. Sprawozdanie z działalności państw. Urzędu konserwatorskiego na okręg lubelski (<i>Michał Drewko</i>)	180
VI. Sprawozdanie z delegacji na Podole i do Wilna (<i>Wł. Antoniewicz</i>)	184
Ankieta w sprawie stanu obecnego i przyszłości zbiorów wykopalisk w Polsce	193

VI. SPRAWOZDANIA Z LITERATURY. (CRITIQUES ET REVUES).

<i>C. Schuchhardt.</i> Die Anfänge der Leichenverbrennung. Berlin 1920. (W. A.)	194
Werke der Urgermanen. I. Hagen i. W. 1919. (W. A.)	195
<i>F. E. Peiser.</i> Das Gräberfeld von Pajki bei Prassnitz in Polen. Królewiec 1916. (W. A.)	196
<i>A. Wanczura.</i> Obyczaj „Kaszy“ w szkole djakowskiej w Starej Rusi. Lwów 1920. (W. A.)	197
<i>L. Niederle.</i> Slovenské Starožitnosti. Život Starých Slovanu. Dílu III, sv 1. Praga 1921. (W. A.)	197
<i>A. Štocký.</i> Studie o českém neolithu. I—II. Praga 1919, 1920. (W. A.)	197
Stan badań nad znaczeniem bursztynu w czasach przedhistorycznych Europy. (L'état des études sur le rôle de l'ambre dans les temps préhistoriques de l'Europe). (<i>Wł. Antoniewicz</i>)	199

ERRATA.

Prosimy o poprawienie w tekście następujących błędów drukarskich, które się wkrały do t. VI „Wiadomości Archeologicznych“:

Str.	wiersz (od góry):	zamiast:	ma być:
8	41	1)	2)
8	42	2)	3)
8	43	3)	1)
10	30	l'auter	l'auteur
12	37	spozrzeżeniami, co	spozrzeżeniami co
12	39	holecenie	holocenie
14	7	oddaje	oddają
14	15	stę	się
15	37	Oberflächan gestaltung	Oberflächengestaltung
15	38	Komos	„Kosmos“
17	22	samo	samą
19	40	Maoskwa	Moskwa
21	7	T. V. W.	T. N. W.
31	31	Podwiesiu	Potwieciu
31	31	Ondulewa	Omulewa
32	3	wdłuż	wzdłuż
32	7	Grzyboszach	Gryboszach
32	35	Caplien	Captien
33	23	tą	tę
34	35	Próby	Groby
37	8	Poiogne	Pologne
38	7	klimalu	klimatu
43	27	de'époque	de l'époque
43	38	l'xeption	l'exception
44	38	Caplien	Captien
44	39	s'etablit	s'établit
48	2	cerf, orné	cerf orné
48	41	Poświecia	Potwiecia
53	11	Ostrołek	Ostrołeki
64	16	przechodzi	przechodzi
73	22	Biabiej	Babiej
74	29	$\frac{1}{3}$ w. n.	$\frac{2}{3}$ w. n.
85	40	skręconą	skręcony
89	20	do zachodnich	do pd.-zachodnich
117	30	Materialen	Materialien
118	13	à côté	à côté
124	10	Przedmoty	Przedmioty
128	6	Węgrzynowicz	Węgrzynowicz
128	38	schodzi się	schodzi się
141	32	drukowanej	drukowanego
142	6	aceomplis	accomplis
144	39	jednuk	jednak
152	11	kształcie	kształcie
154	8	między	między
155	23	eiałopalne	ciałopalne
170	51	grubość	grubości
173	7	widziałem, u	widziałem u
174	22	Strachowa	Stradowa
175	35	anologicznemi	analogicznemi
179	29	Kelowic	Lelowic
179	38	. (Grodziskową?)	(Grodziskową?).
181	30	krórem	którem
189	4	na 1.5 cm	na 1.5 m.
191	24	profij	profil
193	13	125	155
198	31	którym	którym
200	54	Weltverkehre	Weltverkehr
203	5	kwestję	kwestji
203	6	zadzierzgnięcie	zadzierzgnięcia

WIADOMOŚCI O ZAKŁADZIE ANTROPOLOGJI I PREHISTORJI UNIwersytetu STEFANA BATOREGO W WILNIE.

(Relations sur l'Institut d'anthropologie et d'archéologie pré-historique à l'Université de Vilna).

Praca organizacyjna w wskrzeszonym Uniwersytecie Wileńskim w r. 1919/20, w liczbie innych zakładów i gabinetów, objęła i antropologię, razem z zainaugurowaniem wykładów tego przedmiotu. Kiedy przyjechałem do Wilna na semestr letni 1920 r., podjętą została myśl otwarcia Zakładu Antropologii fizycznej, nie posiadającego podówczas jeszcze prawie żadnych zbiorów, natomiast istniały cenne kolekcje prehistoryczne z ocalałych szczątków pierwotnego Muzeum Starożytności, założonego w Wilnie w r. 1855 i z kolekcji zgromadzonych później, a rozproszonych w nieładzie w różnych lokalach uniwersyteckich i w gmachach miejskich. Dlatego to po namyśle, ratując od zagłady zbiory prehistoryczne, zgodziłem się je zebrać i otoczyć pewną opieką, wcielając do Zakładu antropologicznego i dzieląc jego zbiory na dwa działy: antropologiczny i prehistoryczny. Na Zakład uzyskałem 5 wielkich, długich sal, z dwoma małymi przejściówkami i z kurytarzami wewnętrznymi, które w przyszłości mogłyby być odpowiednio wyzyskane. Lokal ten stanowi jedno ze skrzydeł starego uniwersyteckiego gmachu (ul. Zamkowa № 11), niegdyś byłego pałacu ks. Massalskich, który, po śmierci ostatniego właściciela tu zamieszkałego, biskupa wileńskiego, powiększonego w Warszawie w r. 1794, został nabyty przez Uniwersytet od sukcesorów, a ponieważ był zamieszkały zwykle przez rektorów Uniwersytetu otrzymał nazwę „Domu rektorskiego“. Za rządów rosyjskich mieściła się tu kancelaria Kuratora Okręgu Naukowego i mieszkanie urzędników. Lokal ten, co prawda, nie odpowiadał całkowicie warunkom zakładu, ani też muzeum; sale nie łączą się z sobą, za mało są jasne, zimą chłodne, a przytem, zaledwie w jednej z nich była przeprowadzona woda. Najjaśniejszą i największą salę przeznaczyłem na zbiory prehistoryczne, dwie inne na antropologię, jedną na pracownię, a środkową na salę wykładową.

Najprzód wspomnę o dziale antropologicznym Muzeum, dla którego udało mi się wy dostać nieco starych sprzętów; trochę trzeba było sporządzić i to po cenach kolosalnych. Do zbiorów tego działu przeszły z dawnego Muzeum miejskiego 3 mumje egipskie dwu mężczyzn, jednej kobiety, dwie głowy dorosłych i dwie mumje dzieci. Z mumij dorosłych jedną przywiózł hr. Branicki z Teb i ofiarował do Muzeum w r. 1861, dwie inne są późniejszymi darami ks. Hohen-

lohe, kanclerza niemieckiego, przywiezionemi z jego rezydencji podwileńskiej Werek do Muzeum, będącego pod zarządem ówczesnych urzędników rosyjskich. Mumje te leżą w pomalowanych skrzyniach drewnianych z wyrzeźbionemi na nich podobiznami nieboszczyków i z hieroglificznemi napisami odszyfrowanych przez egiptologów modlitw, które w polskim przekładzie zostały umieszczone tuż obok pod szkłem. Wewnątrz znajdują się prawie zupełnie zniszczone ciała z dobrze zachowanemi, w płótno owiniętemi, szkieletami. Oprócz tego dostało się tutaj kilkadziesiąt czaszek i nieco kości długich z cmentarzów i kurhanów dawnych powiatów: rohaczewskiego, czauskiego, bychowskiego, białostockiego, grodzieńskiego, tak, że dla zakładu zdobyliśmy razem przeszło 300 czaszek. Pragnąc, ażeby ludność miejscowa była w muzeum licznie reprezentowaną, udało mi się zdobywać materiał osteologiczny ze starych sklepów kościołów wileńskich, w czym znalazłem u świątłych miejscowych kapłanów zrozumienie potrzeb nauki, a w słuchaczach chętną pomoc.

Ponieważ materiał ludzki, pochodzący z Litwy i Wilna, dał mi możność pierwszego zetknięcia się z trepanacją czaszek, poświęcę temu parę uwag. Trepanacja, czyli przedziurawienie czaszek za pomocą dłuta, piły, noża, lub świdra, jest to rękoczyn znany z głębokiej starożytności, do którego wróciła współczesna chirurgia, lecz nie zastosowuje go tak często, jak dawniej. Był on robiony na czaszkach zmarłych w celu zapewne otrzymania okrągłych blaszek jako amuletów dla noszenia na piersiach, czy też dla praktyk czarodziejskich, lub leczniczych. Nie mniej często dokonywano teje operacji u żywych jednostek celem leczenia padaczki i chorób umysłowych, myśląc, że przez otwór w czaszce wyjdzie zły duch, powodujący chorobę. Otwory robiono okrągłe, lub owalne, na ciemieniu, potylicy, lub czole. Znano tę operację jeszcze w czasach kamienia gładzonego i dokonywano jej nożykiem krzemienym; zastosowywano ją nadto w starożytnej Grecji i Rzymie, a tego rodzaju czaszki znachodzi się także na Zachodzie Europy, szczególnie w Francji, Anglii, Danji, Belgji; w Niemczech prawie ich nie spotykano, na Wschodzie, w Rosji i u nas tylko wyjątkowo. Operacja ta, używana u niektórych ludów pierwotnych, przetrwała w Kornwalisie i Czarnogórze.

Po raz pierwszy zetknąłem się z trepanowanemi po śmierci czaszkami, rozkopując współ z ś. p. Szukiewiczem w latach 1912—1914 wielkie cmentarzysko w Łankiszczach pod Naczą w Lidzkiem z XIV—XVI w., na którym nieboszczycy byli pochowani w dwu rzędach. W górnej warstwie w trumnach, w dolnej bez takowych, przy szkieletach, znajdowano tylko monety z czasów Witolda, Aleksandra Jagiell. i Zygmunta Augusta. Na 107 szkieletów dobrze zachowanych, należących do współczesnej ludności, znalazłem na 4 czaszkach młodych kobiet otwory okrągłe lub owalne na ciemieniu, lub potylicy, zrobione po śmierci ostrym instrumentem.

Dalej, wydostając ze sklepów kościoła św. Jana w Wilnie kości dla Zakładu Antropologicznego, w 3 na 174 czaszek znalazłem przewiercone pośmiertne otwory okrągłe na potylicy i czole. Na jednej z czaszek obok otworu na czole było niedokończone kółko, zrobione zapewne ostrem okrągłym narzędziem za pomocą wybijania, oprócz tego zauważyłem zeszkrobki kości około wielkiego

potylicznego otworu. Do zbiorów antropologicznych weszło 8 czaszek wykopanych w r. 1908 na górze zamkowej w Wilnie. Góra ta, jako warownia, odegrała ważną rolę w dziejach zamierczłych Litwy i była opiewaną przez wieszczą jako góra Świntoroga. Stałego tam cmentarzyska nigdy nie było. Czaszki powyższe przypominają budową typ miejscowy. Na jednej z nich znalazłem otwór owalny na potylicy. Sądząc z zabliźnienia rany była to trepanacja, dokonana za życia, a nie postrzałowa, lub wskutek choroby kości. Operację tę odnieść należy do XIV—XVI w. Wypadki trepanacji, przytoczone przez nas, są pierwszymi na ziemiach Polski. Przed laty opisał tylko Dr. Dudrewicz trepanację pośmiertną na czaszce, pochodzącej z mogiły słowiańskiej pod Płockiem, wykopanej przez Tarczyńskiego i trepanację czaszki u żywego z kurhanu w Marjenhauzie w Inflantach polskich, wykopanej przez Z. Glogiera.

W zakładzie oprócz najniezbędniejszych instrumentów antropometrycznych, wykonanych przez siły miejscowe, zapoczątkowaną została biblioteka.

Nieco miejsca chcę poświęcić jeszcze opisowi drugiego działu, prehistorycznego, powstałego, jak już wspomniałem, z zbiorów prywatnych hr. Eustachego Tyszkiewicza i ofiarowanych założonemu przez niego w r. 1855 Muzeum Starożytności, które, w ciągu dziesięcioletniego istnienia, te zbiory powiększyło. Kiedy ono istnieć przestało w swej dawnej formie, cenniejsze przedmioty przewieziono do Petersburga i Moskwy, z części zaś pozostałych utworzono muzeum miejskie, które się powiększyło przez nowe dary i badania archeologiczne przeważnie w gubernjach litewsko-białoruskich. Obejmując zbiory te w posiadanie w dniu 1 maja 1920 r., Zakład Antropologii i Prehistorji znalazł je w stanie największego nieporządku. Wszystkie przedmioty kamienne, tudzież kilka skrzyń zabytków epoki żelaza, zostały za pierwszym najściem bolszewików na Wilno z dawnego lokalu muzealnego (pouniwersyteckiego) przewiezione do jednej z sal gmachu pobazylijańskiego przy ul. Ostrobramskiej, gdzie zrzucone w kupy na podłogę, oczekiwały urządzenia w tym lokalu, według zamiaru bolszewików, Centralnego Muzeum Litewskiego. Inna znowu część zabytków, z powodu przeznaczenia dawnej sali muzealnej na czytelnię biblioteki uniwersyteckiej, została przedtem już przeniesiona w gablotach, lub bez nich, do innych ubikacyj gmachu uniwersyteckiego. Wszystkie rozproszone przedmioty zostały wreszcie w pierwszej połowie maja 1920. zgromadzone w jedną całość w obecnym lokalu zbiorów prehistorycznych i częściowo uporządkowane, dzięki trudom bibliotekarza uniwersytetu, przydzielonego jako siła pomocnicza do muzeum, p. Michała Brensztejna, któremu te zbiory, jako stałemu mieszkańcowi Wilna, już poprzednio były bliżej znane. Ponieważ księga inwentarzowa muzeum została w r. 1915 wywieziona z Wilna podczas ewakuacji rosyjskiej, zaś rozpoczęty katalog kartkowy rosyjski nie został doprowadzony do końca, a zresztą nie udało się p. Brensztejnowi zebrać go w komplecie, tudzież z powodu zaledwie parumiesięcznego zarządzania temi zbiorami (gdyż ewakuacja polska Wilna rozpoczęła się 8 lipca 1920), musiano posługiwać się tylko wymienionemi wyżej drukowanemi katalogami rosyjskiemi.

Według nich całość zbiorów archeologicznych była podzieloną na 3 grupy zasadnicze według epok i każda z nich zawierała następną ilość przedmiotów: kamienna — 857, bronzowa — 2047 i żelazna — 2863, czyli łącznie 5767. Tyle było w r. 1899, atoli w ciągu lat 15 liczba ta niewątpliwie podwoiła się, dzięki poszukiwaniom Romanowa, Rykowa, darom Wandalina Szukiewicza i innych, tak, że w obecnej chwili, sądząc na oko, liczba ogólna przedmiotów dosięga 10,000.

Podział zabytków na powyższe trzy okresy archeologiczne, według katalogu drukowanego rosyjskiego, nie został przeprowadzony ściśle, co zresztą zaznaczono w pierwszym uzupełnieniu doń z r. 1899. Przedmioty podzielono właściwie według materiału, z którego zostały zrobione. Dopiero skrupulatne i dłuższe badanie poszczególnych zabytków da z czasem możność naukowej ich klasyfikacji. Również krótkość czasu nie pozwoliła p. Brensztejnowi na względne chociażby uporządkowanie przedmiotów w gablotach, czyli ułożenie ich według numerów bieżących, lub miejscowości, z których pochodzą. Starano się jeno o zabezpieczenie zabytków przed zniszczeniem, zwłaszcza, że nalepione na nich numery katalogowe w znacznej liczbie, skutkiem kilkakrotnego przenoszenia z miejsca na miejsce, poodpadały. Większość przedmiotów została złożona do 41 dawnych gablotek, w których się przedtem przechowywały. Z nich są 34 trzyszybowe, 3 dwuszybowe, 2 czteroszybowe i 2 okrągłe ośmioszybowe. Reszta, jak np. 11 tablic wykopalisk Rykowa ze Smorgoń i 13 tablic wykopalisk tegoż z Markienty pow. Oszmiańskiego, rozwieszono na ścianie, jak również 3 mapy archeologiczne Pokrowskiego, gub. wileńskiej, kowieńskiej i grodzieńskiej. Najbogaciej w zabytki jest reprezentowana w muzeum gub. witebska i mohylowska, następnie wileńska, grodzieńska i inne.

Na szczególne zaznaczenie zasługują zabytki z wieku kamiennego, obejmujące około 1500 numerów. W tem 9 tablic mikrolitów z powiatów trockiego i lidzkiego, gub. wileńskiej, grodzieńskiej, mohylowskiej i innych. Przepiękne okazy z kamienia gładzonego z Litwy i Rusi stanowią wyjątkowy zbiór, ustępujący niewiele kolekcjom Warszawy i Krakowa. Osobną grupę stanowi niezmiernie ważny, przy porównaniu z zabytkami litewskimi, zbiór 99 przedmiotów kamiennych, przywiezionych niegdyś przez hr. E. Tyszkiewicza z Skandynawji. Przedmioty z epoki bronzowej, lubo stosunkowo nieliczne, są jednak bardzo charakterystyczne dla znalezisk litewskich i białoruskich. Epoka żelazna, najliczniejsza, posiada również wysoką wartość z powodu swej różnorodności i przedstawienia prawie całego obszaru b. W. Księstwa Litewskiego; dosyć wspomnieć tu tylko wykopaliska z cmentarzyska na Łotwie w Lucynie (gub. witebskiej) z w. VIII—X, wykopaliska Romanowa (39 tablic) z gub. witebskiej, znaleziska (19 tablic) z cmentarzysk „litewskich“ w pow. ludyńskim, dźwińskim i rzeczyckim, wykopaliska W. Szukiewicza z pow. lidzkiego, zbiór 22 tablic z powiatów: lidzkiego, trockiego i oszmiańskiego z w. XIV—XV i t. d. Szczególną wagę nadaje im to, że wszystkie są zebrane w całość w „gniazdach“, razem z czaszkami, urnami i innymi wykopaliskami.

Ponadto jedna gablotka większa zawiera 50 modeli odlewów gipsowych najcenniejszych zabytków, począwszy od epoki łupanego kamienia do przedmiotów epoki żelaza, z rozmaitych miejscowości rozległego b. państwa rosyjskiego, ofiarowanych dla muzeum przez p. Rajewską, a stanowiących niezrównany materiał dla studjów porównawczych.

W końcu czerwca 1920 musieliśmy z p. Brensztejnem przerwać rozpoczętą pracę muzealną i uciekać z Wilna przed powtórnym najściem bolszewików, w obawie, że pozostawią oni po sobie tylko kupę gruzów. Na szczęście, wbrew naszym niepokojom, najeźdźcy pozostawili dla braku czasu wszystkie zbiory nietknięte i p. Brensztejn, jeżeli nie zajdą znowu jakieś nieoczekiwane przeszkody, będzie mógł stopniowo pomimo braku odpowiedniego lokalu i ciasnoty uporządkować i zinwentaryzować cenne zbiory wileńskie ¹⁾.

¹⁾ W listopadzie r. b. rozpoczęli planową i dokładną inwentaryzację zbiorów wykopalisk w Wilnie pp. R. Jakimowicz i Wł. Antoniewicz. Inwentarze naukowe muzeów wileńskich opublikujemy w „Wiad. Arch.“ (Przyp. Red.).